

Alumni

ŠTUDIJSKA IN LJUDSKA
KNJIŽNICA
Trg svobode 1
2250 PTUJ

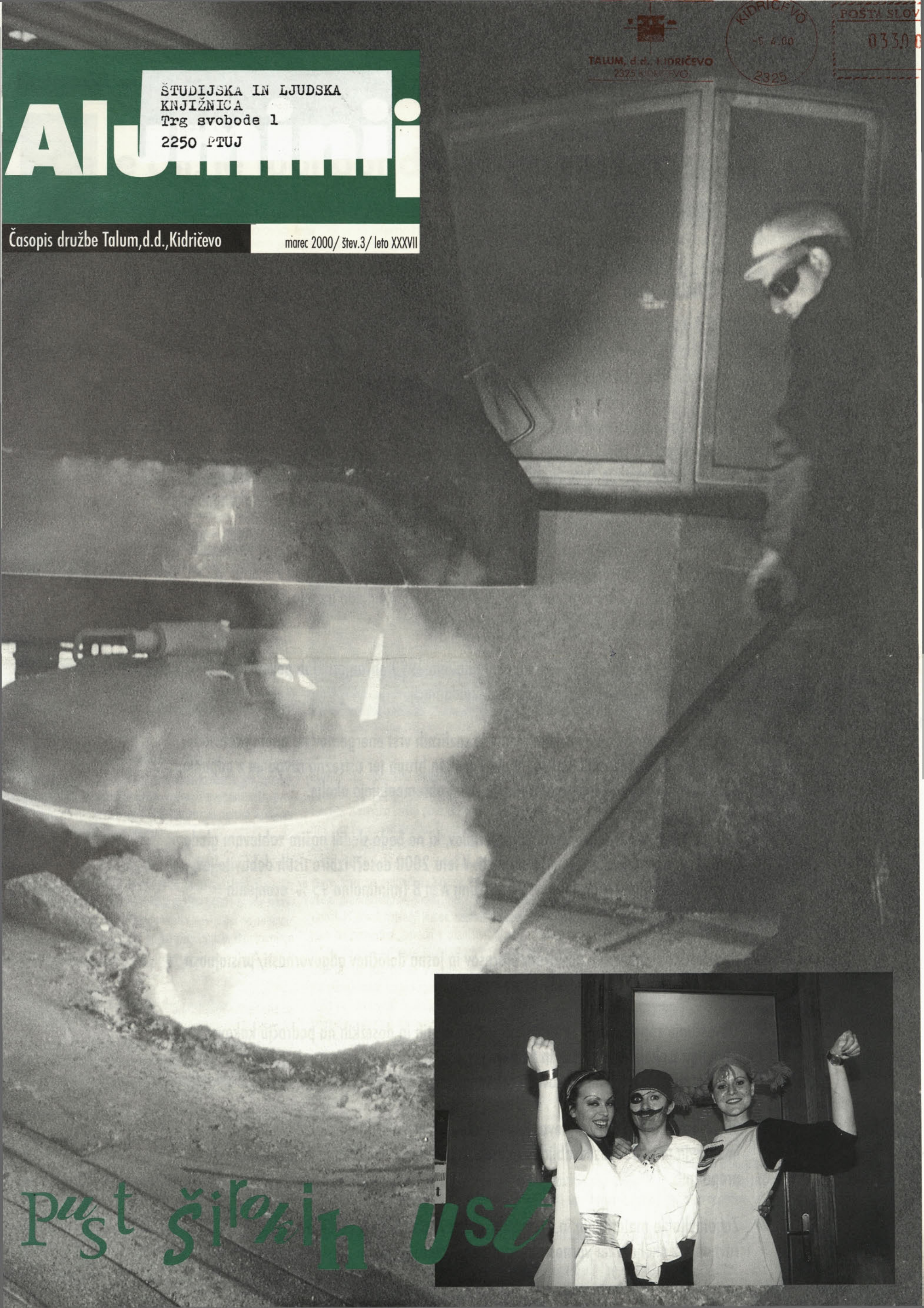
Časopis družbe Talum, d.d., Kidričevo

marec 2000 / šte. 3 / leto XXXVII

TALUM, d.d., KIDRIČEVO
2325 KIDRIČEVO

POŠTA SLOV
03300

puš šiloh ust

ISO 9001

TALUM

KA KOVOST**Politika za kakovost, ravnanje z okoljem ter varnost in zdravje pri delu v letu 2000 - cilji:**

- ◆ Dosledno izpolnjevanje potreb, pričakovanj in zahtev kupce ter izgrajevanje takšnega sistema odnosov s kupci, ki se bo kazal v zaupanju kupcev v TALUM.
- ◆ Doseganje in izkazovanje ustreznih odnosov do našega okolja in varnosti v najširšem pomenu besede, tako da bomo: obvladovali vplive svoje dejavnosti, proizvodov in storitev na delovno in širše okolje, upoštevali politiko kakovosti, ravnanje z okoljem ter varnost in zdravje pri delu z zastavljenimi cilji. Ti morajo biti v skladu z zakonodajo in drugimi predpisi, razvojem gospodarske politike in večjim zanimanjem zainteresiranih strank za probleme okolja, varnosti, zdravja in trajnostnega razvoja.
- ◆ V letu 2000 znižati delež neskladnih proizvodov za 15 % glede na leto 1999, dolgoročno - do leta 2003 - pa na manj kot 1 %.
- ◆ Dolgoročno - do leta 2003 - želimo glede na leto 1999 ohranjati kljub povečevanju proizvodnje dosežen nivo stroškov reklamacij.
- ◆ Racionalno uporabljanje naravnih virov in različnih vrst energentov na enoto proizvoda. Spremljanje in nadziranje emisije snovi v zrak in hrupa ter ustrezno ravnanje z odpadki. Ob tem uporabljati vhodne materiale, ki manj obremenjujejo okolje.
- ◆ Izločitev vseh dobaviteljev vhodnih materialov, ki ne bodo sledili našim zahtevam glede kakovosti, ravnanja z okoljem in varnosti. V letu 2000 doseči izbiro tistih dobaviteljev, ki so po kriterijih ocenjevanja uvrščeni v rang A in B (minimalno 95 % ocenjenih dobaviteljev).
- ◆ Opredelitev pomembnih poslovnih procesov in jasna določitev odgovornosti/pristojnosti vseh udeležencev v posameznih fazah procesa.
- ◆ Obveščanje zaposlenih in/ali javnosti o aktivnostih in dosežkih na področju kakovosti, ravnanja z okoljem, varnosti in zdravja pri delu ter hkrati sprejemanje povratnih informacij za izboljšanje kakovosti celotnega poslovanja.
- ◆ Širjenje zavedanja in razumevanja politike kakovosti, ravnanja z okoljem ter varnosti in zdravja pri delu z usposabljanjem vseh zaposlenih v različnih izobraževalnih programih.
- ◆ Zagotavljanje materialnih in finančnih sredstev za izvajanje politike kakovosti, ravnanja z okoljem ter varnosti in zdravja pri delu.

Če je cilj, je tudi pot do njega

Z nabavo nove žarilne peči v drugi polovici leta '99 smo premostili "ozko grlo" pri povečanju proizvodnje rondelic. Šele s tem je bila dana osnova, da smo začeli razmišljati o povečevanju proizvodnje. Cilj, ki smo si ga zadali – 12.000 t rondelic v letu 2002, pomeni dvakratno povečanje proizvodnje glede na leto 1999.

Nova žarilna peč je izdelek, ki temelji na lastnem znanju ter sposobnostih inženirjev pri firmi Bosio (Štore), ki so znali udejaniti naše izkušnje in zahteve. Slednje pa še ne pomeni dodatnega zasluga. Racionalizacija proizvodnje in agresivnejši nastop na trgu sta naslednji fazi, ki sta v teku.

Za razliko od livarniških proizvodov, kjer je možno ustvarjati dodaten zaslugek s pretapljanjem sekundarnih surovin, temelji proizvodnja rondelic na čistih kvalitetah, pretežno na Al 99,7. V lastni ceni ozkega traku, ki predstavlja surovino za izdelavo rondelic, pa pomeni Al strošek okoli 90 odstotkov. Racionalizacijo vidimo v nabavi nove talilne peči, s katero bo možno doseči nižji odgor metala ter avtomatizirati zalaganje trdega vložka. Nadalje tudi v iskanju najugodnejših dobaviteljev primarnega Al, kakor tudi v sami logistiki dobav.

V proizvodnji rondelic so prav tako največji prihranki povezani z večjimi izkoristiki surovine – ozkega traku. Stalna naloga, ki poteka že več let je zamenjava starih izsekovalnih orodij z orodji z boljšimi izkoristki. S tem se zvišuje produktivnost v proizvodnji rondelic, po drugi strani pa tudi v proizvodnji ozkega traku, na račun manjšega števila menjav širin.

Na področju proizvodnje rondel, ki predstavlja 40 odstotkov celotne proizvodnje predvidevamo avtomatizacijo določenih operacij, ki sedaj potekajo ročno. Povečala se bo produktivnost in olajšalo delo operaterjem, ki poteka v prisilni držji in s stalnimi dvigi bremen.

Čakajo nas tudi investicije na področju ekologije. Nekoč so nas sosedje ob tovarni opominjali, da se nam preveč kadi iz žarilnih in talilnih peči. Danes je tu ISO 14001 in vse strožja zakonodaja, ki nas silita v investicije, ki sicer ne pomenijo povečanje proizvodnje, so pa neobhodne, da ohranimo proizvodnjo, ker pogojujejo pridobivanje obratovalnih dovoljenj.

Prodaja rondelic je z več kot 95 odstotkov usmerjena na zahodni trg, kjer pa so potrebe po tem izdelku že nekaj let nespremenjene in znašajo okoli 100.000 t/letno. Osvajanje večjega tržnega deleža pomeni agresivnejši nastop na trgu. Na prvem mestu želijo kupci kvaliteten izdelek in kratek

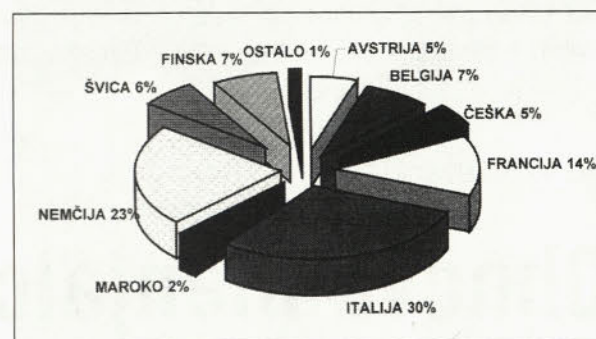
Miran Purg, vodja DE Rondelice

odzivni čas v primeru reklamacije ter kratke dobavne roke. Proizvodnja Al tub je popolnoma avtomatizirana in že ena rondica z napako lahko povzroči pri kupcu več urni zastoj in s tem povezane stroške. V naročilu ene tone pa je lahko tudi do milijon rondic.

Sami smo se prepričali, kakšna tekmovalnost (v smislu večje produktivnosti) vlada med obrati znotraj grupacije Cebal, ki je naš največji kupec. Lastnik Cebala je Pechiney, tako da posredno, seveda v manjšem obsegu, tudi člani velike družine A.P.A. – Alcan, Pechiney, Algroup. V vseh obratih, pa naj bo to v Italiji, Nemčiji, Češkem ali na Finskem, imajo stalno spremljanje in primerjavo izkoristka časa po proizvodnih linijah ter med obrati. Če so zastoji posledica vhodne surovine – rondic, se zato odzivajo zelo kritično do dobaviteljev. Stiki, ki jih želimo vzpostaviti predvsem s tehničnim kadrom, so pogoj, da nas kupci sprejmejo kot standardnega dobavitelja.

To sodelovanje zahteva od nas nenehno spremljanje in izboljševanje sistema kakovosti, kakor tudi neobhodne investicije v kontrolno opremo, z namenom zmanjševanja števila reklamacij. V tem letu bomo zato prešli na računalniški način zajemanja in obdelave tehnoloških parametrov ter kakovostnih karakteristik, prav tako pa predvidevamo avtomatizirati kontrolo končnih izdelkov.

Izvoz rondelic in rondel v letu 1999 po državah

Letošnje in naslednje leto bo v proizvodnji rondelic prehodno obdobje, pri uresničitvi željenega cilja 12.000 t. Precej sprememb in prilagajanj bo potrebno za njegovo uresničenje, vendar verjamem, da če je cilj trden in realen, obstaja pot, ki vodi do njega.

Miran Purg

Še o prometu v Talumu

Vse firme, ki imajo na območju Taluma večje število prevoznih sredstev so dobile delovna navodila in povedano jim je bilo, da morajo upoštevati vsa pisna in ustna navodila ter prometno signalizacijo. Ob poskusnem urejanju cestnega režima, ki se je začel že lani novembra je bilo opa-

ziti že nekaj sprememb na bolje. Vodja delovne enote Promet pravi, da:

- vse več voznikov upošteva označbe,
- parkirajo na parkiriščih, razen nekaterih, ki tega ne upoštevajo in se celo nesramno vedejo do varnostnikov
- tovornjaki ob cesti več ne ovirajo pometanja ali pluzenja pozimi
- na urejenem parkirišču lahko pustijo

tovornjak ali samo prikolico, lahko prepijo v kabini in na razpolago imajo sanitarije

- parkiranje po zelenicah se zmanjšuje
- pešci že v večji meri upoštevajo za njih urejene poti
- hitrost vožnje je prilagojena realnemu stanju
- napotki, vodnik po tovarni in smerne table so odlično napotilo voznikom in

ostalim obiskovalcem.

Kljub vidnemu izboljšanju bo potrebno še nekaj časa, ko bomo lahko rekli, da je namen dosežen.

Edvard Dobnik

PROIZVODNJA IN TRŽENJE OGLJIKOVIH MATERIALOV

K osnovni dejavnosti (proizvodnja anodnih kompletov za potrebe elektroliz in zalivanje katodnih blokov) v DE Proizvodnja anod smo v zadnjih dveh letih dodali še tretjo dejavnost, in sicer predelavo tehnološko neuporabnih ogljikovih materialov, ki nastajajo kot stranski produkt v aluminijški industriji.

Oblikovalnik anod

Ti materiali so v proizvodnji anod neuporabni zaradi povišane vsebnosti natrija, ki izrazito negativno vpliva na reaktivnostne lastnosti oziroma kvaliteto anod.

Tehnološko neuporabni ogljikovi materiali se pojavljajo:

- v procesu mletja povratnega ostanka (frakcija 0-1mm) – 1200 ton/letno
- kot filterski prah pri obratovanju v sestavljalnici in kalcinacijski peči – 600 ton/letno

- kot predčasno zamenjane anode (horizontalne razpoke, sezutja s nosilcev,...) – 200 ton/letno

- kot ostanek pri remontu elektroliznih celic – 300 ton/letno

Skupno se tako v sistemu pojavi približno 2300 ton odpadnih produktov, ki jih z ustrezno predelavo (čiščenje, drobljenje, sušenje, pakiranje) pripravimo za prodajo. Omenjeni materiali se prodajajo v obliki

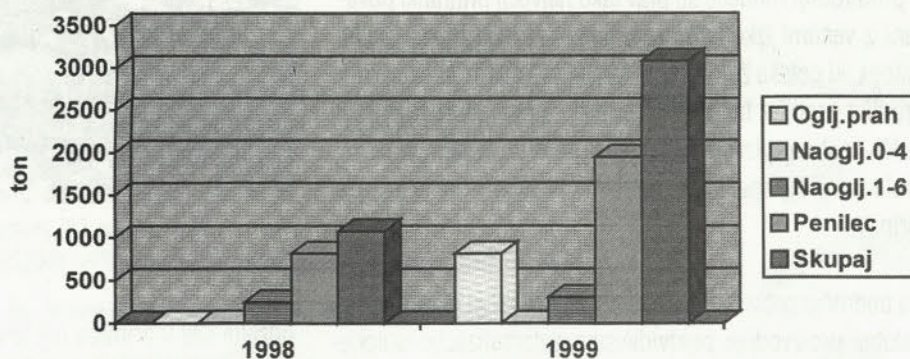
penilcev žlindre in naogljicevalcev litine za potrebe železarstva (prodaja v Jesenice, Štore, Ravne), kot kurivo za cementarne (Anhovo) in za potrebe kemične industrije (Ruše).

Omeniti je potrebno, da smo se z velikimi težavami prebijali na tržišče. V letu 1999 smo končno dosegli željeni obseg prodaje, to je dobrih 3000 ton ogljikovih proizvodov (leta 1998 le dobrih 1000 ton), kar pomeni znižanje zalog (filterski prah v big-bag vrečah, deponija anod) za okoli 700 ton materiala. V začetku popolnoma improvizirana proizvodnja danes dobiva končno obliko z uvedbo določenih postop-

kov in naprav (dodatni silos, sušenje, ločevanje, zračni transport), ki bodo zagotavljale ustrezno kakovost in tako dolgoročno obvladovanje trga.

Končni cilj v proizvodnji anod je **zaključena materialna bilanca**, brez kopičenja materialov na različnih deponijah. Ob takšni intenziteti prodaje bomo zaloge, ki so se nakopičile v obdobju iskanja tržišča porabili v obdobju naslednjih treh let, kar bo pomembno znižalo obremenjenost okolja v podjetju.

Avgust Šibila

Prodaja tehnološko neuporabnih ogljikovih materialov.

DE Vzdrževanje

Obnova menjalca 56502

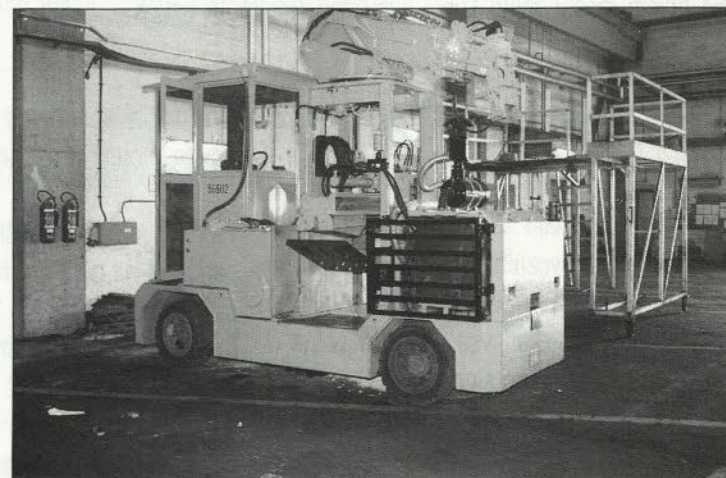
Zaradi poškodbe osrednjega stolpa konzole menjalca anod TECHMO smo v vzdrževanju vozil morali izvesti večji poseg na stroju, za kar smo izdelali potreben plan obnove in pripravili potrebne rezervne dele.

Z deli smo pričeli 10. januarja in vozilo razstavili do podvozja. Obnovili smo osrednji stolp konzole menjalca, ki je ostal od zgorelega vozila in ga montirali na pripravljeno podvozje. Obnovili smo konzolo s teleskopsko roko, žlico in vse vitalne dele vozila. Pregledan je bil celoten hidravlični sistem in zamenjani vsi hidravlični elementi in instalacija, ki so bili poškodovani ali izrabljeni. Obnovljena je bila tudi elektro instalacija.

28. januarja, v pičlih treh tednih, s prizadevanjem vseh delavcev v vzdrževanju vozil, kakor tudi delavcev iz drugih skupin, ki so bile vključene v izvajanje del, smo lastniku predali povsem obnovljeno vozi-

lo za zamenjavo anodnih blokov, ki je bilo ob predaji tudi na novo prepleškano.

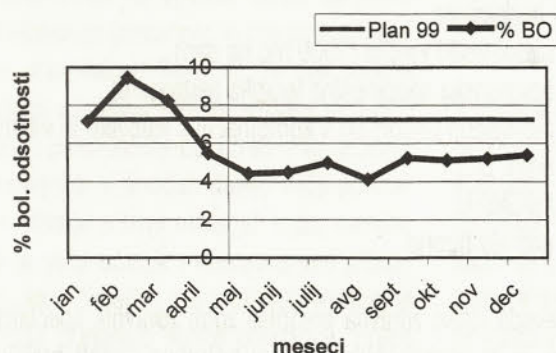
Z vozilom 56502 v elektrolizi nemoteno zamenjujejo anodne bloke, le to pa kljub vsakodnevni uporabi lepo izgleda, saj je tudi odnos posluževalca do obnovljenega vozila odgovornejši. Podobnih posegov na vozilih imamo v letošnjem letu v planu še nekaj, saj s takim načinom vzdrževanja vozil zagotavljamo nemoteno proizvodnjo aluminija, zvišujemo razpoložljivost tehnoloških vozil ter varnost pri delu, zmanjšujemo pa fizični napor delavcev v elektrolizi.

Janez Kiseljak

Bolniška odsotnost v Talumu leta 1999

V vseh prikazih porodniška ni šteta kot odsotnost zaradi zdravstvenih razlogov. Zajeta je tako BO, ki bremeni stroškovno podjetje kot tista za katero povrača nadomestilo zavarovalnica.

Bolniške odsotnosti po mesecih v letu 1999

Število izgubljenih dni na zaposlenega zaradi zdravstvenih razlogov je bilo v 1999 bistveno nižje kot v preteklih letih:

Število ur bolniške odsotnosti v letu 1999 v primerjavi z letom 1998 se je zmanjšalo v vseh DE in skupno v službah, rahlo se je povečalo le v vodstvu, kjer je sicer število dni BO na zaposlenega najnižje v Talumu. BO se je znižala po vseh vzrokih, nekoliko je povečana BO zaradi poškodb izven dela v strokovnih službah. Tudi v delovnih sredinah z velikim deležem invalidov se je znižal % BO:

LETO	1995	1996	1997	1998	1999
Št. izgubljenih ur	221.160	195.304	162.472	159.064	116.075
Št. izgubljenih dni	27.645	24.413	20.309	19.883	14.509
Št. izgubljenih dni na zaposl.	24,5	22,01	19,0	19,9	15,0
% zdravst. absentizma	9,7	8,4	7,3	7,6	5,8

Delež invalidov in BO po delovnih enotah in službah

TALUM	leto 1999		
DE/ služba	% invalidov v DE/sl 31.12.99	Dni BO na zaposlenega	% BO
Vodstvo	0	5,8	2,23
Vodstvo-spl.zad.	100	56,4	19,45
DE Energetika	19,3	14,6	5,61
DE Elektrolize	8,7	16,8	6,42
DE Predelava al.	-	8,8*	6,87
DE Izparilniki	71,7	11,6*	8,75
DE Proiz.anod	8,4	11,3	4,34
DE Vzdrževanje	9,6	16,7	6,44
DE Promet	16,9	16,5	6,32
DE Kon.kakov.	16,7	12,3	4,69
DE Livarna	10,2	14,3*	5,48
DE Rondelice	20,7	6,5*	4,96
Strokovne službe	17,3	10,9	4,19
TALUM		15,0	5,76

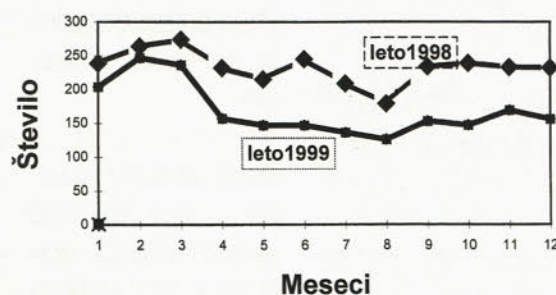
*Vpliv reorganizacije 1.7.99

Gibanja BO v TALUMU po letih:

Primerjava 1999 z letom 1998:

Skupno je bilo 1999 zaradi BO 5.374 manj izgubljenih dni. Največ je prispevalo k znižanju števila izgubljenih dni zmanjšanje BO zaradi bolezni in poškodb izven dela. Največji napredek v znižanju BO pa je narejen na področju poškodb na delu in na poti na delo.

Delež zaposlenih, ki ni bil na BO ali je bil manj kot mesec dni je 79,9%. Brez dneva BO je bilo 347 oseb t.j. 35,2 % zaposlenih.

Število oseb v bolniškem staležu

Hčerinska podjetja Taluma

so tudi izboljšala svojo kondicijo v premagovanju bolezni. Tako se je BO znižala v podjetjih Vargas-al, Storal, Vital, Lego-a in Revital. Izrazito nizka je bila BO ponovno v Alinu in Stanalumu. Narasel pa je delež BO v Livarni Trbovlje.

Marija Hrovatič

Epidemija gripe letos ni zajela Taluma

Čeprav je že marec se še vedno oziramo nazaj v preteklo leto in primerjamo, koliko smo bili v bolnišnici v 1999. Za leto 2000 že lahko rečemo, da so nas značilne zimske viroze položile v posteljo manj kot v preteklem letu. Nekaj je zagotovo pripomoglo tudi cepljenje in vse tisto, kar smo počeli ali opustili v korist svojega zdravja.

Priprava sive litine

Osteoporoza

Osteoporoza je velik zdravstveni problem oz. bolezen, ki prizadene približno osmino prebivalstva, večinoma ženske. Zlomi kosti so glavni razlog za obolevanje in tudi odmiranje, kot posledica komplikacij pri osteoporozi. Predvsem so prisotni zlomi rok, kolkov in vretenc hrbtenice, vendar tudi ostale kosti niso zavzete. Bistveno je, da vemo, da so zlomi pri osteoporozi patološki - do njih pride zaradi delovanja bistveno manjše sile kot normalno. Posledice zlomov so največja težava za prizadetega, seveda pa je zdravljenje in rehabilitacija pacientov tudi izredno drago za državo oz. vse davkoplačevalce. Tako je v uvodu k članku za našo stran o zdravju napisal predstojnik oddelka za radiologijo bolnice v Ptuj Robert Čeh, specialist radiolog in nadaljeval s koristnimi napotki.

Na tem mestu bi se zahvalil kolektivu Taluma za dotacijo sredstev, s katerimi smo v bolnici kupili ultrazvočni aparat za merjenje gostote kostne mase oziroma diagnostiko osteoporoze. Delno se vam bomo poskušali oddolžiti s pregledi vaših žena v vaši tovarni.

Kaj je osteoporoza?

Ločimo dva tipa kostnega tkiva. Kortikalna ("robna") kost je gosta, medtem ko je trabekularna ("centralna") kost gobasta, izgleda kot spužva. Dolge kosti imajo debeli kortikalni del in tanek notranji sloj trabekularne kosti. Kratke kosti (vretenca, roke) imajo tanek kortikalni, trdni del in več centralne spužvaste kosti. Kost se nenehno prenavlja in remodelira. Za to sta pristojni dve vrsti celic in sicer oseblasti, ki kost tvorijo ter osteoklasti, ki kost resorbirajo. Osteoporoza nastopi, ko je resorbcija kosti večja kot njena tvorba, posledica česar je zmanjšanje gostote kosti. Kost postane krhke in se mnogo prej lomijo.

Tipi osteoporoze

- Postmenopavzalna osteoporoza se pojavi predvsem pri ženskah med 51 - 57 letom starosti (lahko tudi prej, če je

menopavza nastopila hitreje ali po ginekoloških operacijah). Je posledica znižanja nivoja ženskih spolnih hormonov (estrogenov) in se kaže predvsem z izgubo trabekularne kosti. Posledica so zlomi vretenc in rok ter tudi izguba zob.

- Senilna osteoporoza se pojavi po 70. letu, obolevajo tako moški kot ženske. Izgublja se celotna kostna masa, posledica so zlomi kolkov, medenice, vretenc...
- Sekundarna osteoporoza se pojavlja tako pri ženskah kot pri moških neglede na starost, je pa posledica drugih stanj, kot so določene bolezni, zdravila, slaba prehrana (alkoholizem).

Rizični faktorji

Rizični faktorji za pojav osteoporoze so: starost, ženski spol, rasa (belci), dednost, premajhna telesna teža, zgodnja menopavza, stanje po odstranitvi jajčnikov, prehrana z malo kalcija, alkoholizem, kajenje, kofein, določena zdravila in določena bolezenska stanja. Enostavna sprememba načina življenja in prehrane lahko zniža rizik za osteoporozo pri mnogih pacientih. Znižanja vnosa alkohola in kofeina ter zvišanje vnosa kalcija so začetna sprememba. Vnos kalcija se giblje glede na starost in stanje žensk med 1000 in 1500 mg na dan. Važna je tudi vsakodnevna fizična aktivnost.

Ženske in tudi moški, ki imajo več rizičnih faktorjev, se lahko s pravočasno postavitvijo diagnoze izognejo poznim posledicam osteoporoze (zlomom kosti) s pravočasno spremembo načina življenja in ev. tudi zdravili.

Klinika in diagnostika

Osteoporoza se na zunaj ne kaže, dokler ne pride do zlomov kosti. Frakture se celijo normalno in so posledica delovanja bistveno manjših sil, kot pri normalnih kosteh. Dovolj je, da se ženska nerodno vsede, da pride do zloma kolka. Posledica številnih zlomov (vretenc) je dolgotrajna bolečina. Pri močni osteoporozi se začne oseba manjšati, lahko se pokaže tudi izrazita kifoza (grba).

Diagnoza se lahko postavi klinično (netipični zlomi) ali pa z merjenjem kostne mase. Kostna masa se sicer meri z rentgenskimi aparati izdelanimi v ta namen ali pa z ultra-

zvokom. RTG aparati so sicer preciznejši vendar uporabljajo relativno škodljive rtg žarke in so tudi 3 do 4 krat dražji od ultrazvočnih aparatov, pri katerih ocenimo kostno maso z ultrazvokom, ki je neškodljiv. Z ultrazvokom predvsem z gotovostjo ugotovimo zdrave paciente, če pa se pokažejo vrednosti, ki govorijo za osteopenijo (zgodnji stadij osteoporoze) ali osteoporozo pa je potrebno pacien-te še dodatno pregledati. UZ preiskava je hitra, neboleča in poceni.

Terapija

Zdravila, ki se uporabljajo za preprečevanje nastanka bolezni in napredovanja že nastale bolezni so različna. Naštel bi le nekatera:

- nadomestki kalcija (1000 mg na dan)
- hormonska nadomestna terapija (estrogeni)
- biofosfanti (fosomax) v kombinaciji s kalcijem in vitaminom D
- kalcitonin
- natrijev fluorid

Seveda lahko zdravila predpiše zgolj zdravnik specialist, saj je za vsako obliko bolezni potrebno izbrati pravilno kombinacijo zdravil, le-ta pa niso brez stranskih učinkov.

Za konec

Najprej je potrebno poskrbeti, da se pri ljudeh razvije čim boljše kost že v mladosti. Pravilna prehrana (mleko in mlečni izdelki, meso, zelenjava.....), zdrava fizična aktivnost in izogibanje kajenju ter alkoholu nam omogočajo normalen razvoj in ohranitev kosti. Če ugotovimo osteoporozo (z merjenjem kostne mase) je potrebno ukrepati - začeti s specialističnim zdravljenjem. Borba z osteoporozo traja celo življenje.

Robert Čeh, dr. med.

ZDRAVOTALUM
Aktivnosti za zdravje

Iz poročila o varstvu pri delu

Ocena varstva pri delu se ugotavlja predvsem na podlagi števila poškodb pri delu in na osnovi števila izgubljenih delovnih dni zaradi poškodb pri delu.

Podatki za lansko leto nam kažejo, da se je število poškodb pri delu v primerjavi s prejšnjimi leti bistveno zmanjšalo.

V letu 1999 se je pripetilo 24 poškodb pri delu in 9 poškodb na poti.

V letu 1998 je bilo pri delu 35 poškodb in na poti 13.

Torej se je število poškodb pri delu zmanjšalo za 31 odstotkov.

V letu 1999 se je zmanjšalo tudi število izgubljenih dni zaradi poškodb pri delu za 58 odstotkov proti letu 1998.

V letu 1999 smo izgubili **610** delovnih dni.

Kaj je pripomoglo k zmanjšanju števila poškodb pri delu?

Prav gotovo dosledno izvajanje določenih ukrepov za zmanjšanje poškodb pri delu.

V službi za varstvo pri delu pravijo, da se pozna prisotnost zadolžene osebe za varstvo pri delu po DE, pa tudi mesečno informiranje vodij DE in OE. Skoraj v vsaki številki časopisa Aluminij najdemo

informacije SVD, ki so dostopne vsem zaposlenim. V Talumu postopoma odpravljamo neugodne vplive, da bi bili ekološki pogoji dela čim boljši. Tam, kjer jih s tehničnimi ukrepi ni mogoče zagotoviti, poskrbimo za večjo varnost z uporabo osebnih zaščitnih sredstev. Temu področju daje družba Talum velik poudarek z uvajanjem vedno novih, bolj-ših in ustrežnejših osebnih zaščitnih sredstev, vsak zaposleni pa jih je dolžan dosledno in namensko uporabljati.

Stroški za osebno varstvo so se v letu 1999 povečali naproti stroškom v letu 1998 za osem odstotkov pred-

vsem zaradi porasta stroškov za osebno higieno. Pri osebnih zaščitnih sredstvih pa so se stroški nekoliko zmanjšali. Če pa primerjamo stroške za osebno varstvo v letu 1999 s stroški v letu 1996, vidimo, da so se zmanjšali za 19,5 odstotkov.

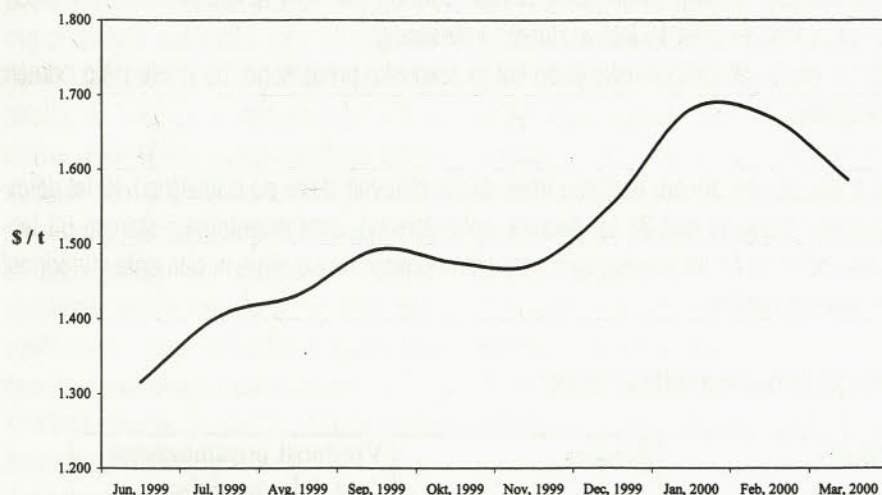
Iz poročila povzela Vera Peklar

V prejšnji številki Aluminija smo prikazali program pretapljanja aluminija in aluminjskih ostankov v Talumu. Tokrat nam je Avgust Šibila opisal postopek ravnanja z anodnimi ostanki oziroma različnimi ogljikovimi materiali, ki jih zbiramo na deponijah po tovarni. Ponovna uporaba teh ostankov v proizvodnji, za razliko od reciklaže aluminija, tehnološko ni možna, ker povzroča poslabšanje kvalitete anod. Poudariti je potrebno, da so pri proizvodnji anod, poleg obsežnih nalog, ki se jih lotevajo pri posodobitvi procesa, zbrali dovolj moči in vpeljali dokaj zahteven postopek za predelavo in prodajo ogljikovih materialov. Tako se je nakopičena zaloga ostankov lani zmanjšala za 3.000 ton in predvidoma bo v treh letih deponija urejena. V anodah dajejo večji poudarek trženju s temi materiali toda, menim, da je večji učinek v elektroliznem procesu, kjer čistejše oziroma bolj kvalitetne anode prinašajo velike prihranke. Poleg tega se z odstranitvijo teh ostankov izboljšuje higiena celotne tovarne!

Cena aluminija v drugi polovici prejšnjega in vse do konca februarja letošnjega leta je naraščala, v nekaterih obdobjih celo do 1750 dolarjev. Poznavalci omenjajo kot glavni razlog skoka cen, strah pred možnimi problemi pri dobavi aluminija iz Rusije. Znano je da Rusi letno samo v Evropo prodajo okrog 2 mio ton aluminija. Kot posledica tega so bili vsi nakupi povezani s špekulacijami in od tod rast cen. Vendar se je strah postopoma polegel, cene so se ustalile na okrog 1660 \$/tAl. Videti je da se analize cen vedno in že rutinsko sklicujejo na rusko zgodbo!?

Gibanje cene aluminija - LME

Zaloge aluminija pri proizvajalcih so se do novembra 99 zmanjšale za 148.000 ton. Na drugi strani so zaloge pri LME v istem obdobju narasle za 136.000 ton. Tudi letošnje zaloge aluminija rastejo,

zaradi česar so napovedi gibanja cen obetavne. Tako bančni predstavnik Adam Rowley napoveduje povprečno letno ceno 1.675 \$/tono. Znani analitik Rudolf Wolf je bolj skromen pri predvidevanjih in obljublja 1.600 \$/tono v letu 2000. Ocenjujejo, da globalna ekonomija izboljšuje razmere na tržišču, kar je nekoliko bolj opazno v ZDA kot v Evropi in Aziji. Povpraševanje po aluminiju je v zahodnem svetu ob koncu 99 naraslo za 5%. Napovedi rasti porabe za leto 2000 so okrog 3,8%, kar je več od napovedane rasti bruto proizvoda. To aluminij postavlja v sam vrh zanimanja!

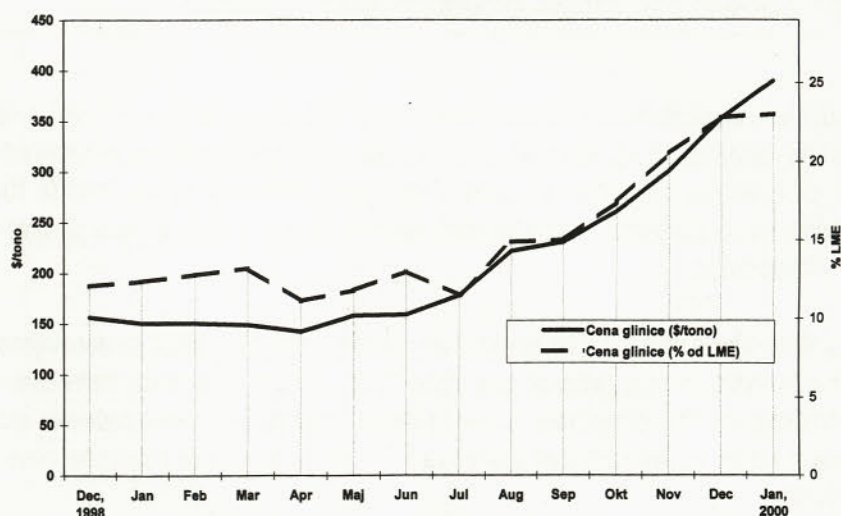
V Avstraliji pravkar dokončujejo študijo za izgradnjo nove elektrolize kapacitete 450.000 ton, ki bo locirana blizu Sydneya. Kot vemo je glavni problem pri takšnem projektu, poleg ogromnih stroškov še oskrba z električno energijo. Zato se vlada v New South Walesu trudi, da bi priskrbel skoraj 850 MW energije po znosni ceni. Poleg tega pa lokalna vlada kaže tudi velik interes za investicijo, ki v celoti znaša okrog 1500 mio ameriških dolarjev.

Glinica, kot osnovna surovina, ki ji v angleški terminologiji rečejo *alumina* (besedna igra *aluminium* - *alumina* nas spominja na aluminijevo *mater*), sledi ceni aluminija. Še več, obstaja nevarnost pomanjkanja glinice in porušitve cenovnega razmerja. Prejšnje leto so se zaloge glinice zmanjšale za 524.000 ton, kar ob predvideni povečani proizvodnji aluminija lahko povzroči rast cen glinice. Strokovnjaki celo napovedujejo težave z oskrbo z glinico, ki lahko doletijo neorga-

ce, pa še z izvirnim načinom plačila, so nam tujci zavidali zaradi iznajdljivosti. Torej, dvanajst let prej!

no in atraktivna firma." Vtise navdušenja iz Slovalka prinašajo tudi predstavniki Taluma, ki ga kar pogosto obiskujejo!

Cena glinice (dec. 1998 do jan. 2000)

Po podatkih Metal Bulletin Monthly se v drugi polovici letošnjega leta obeta ponovni zagon proizvodnje glinice pri Kaiserju v ZDA, ki je bil ustavljen zaradi ekoloških problemov. Poleg tega bo zanesljivo zagnana tovarna glinice Jajarm v Iranu s kapaciteto 280.000 ton. Največji poseg v svetovno bilanco proizvodnje glinice bo pomenila dogradnja tovarne Worsley v Avstraliji, od obstoječih 1,9 na 3,1 mio ton letne proizvodnje. In to je vse za letos, tesno bo? V naslednjih dveh do štirih letih so plani mnogo večji. Tako bo trenutno največji proizvajalec glinice Pinjarra, Avstralija povečal kapacitete od 3,3 na 3,5 mio ton. Poleg tega Avstranci planirajo novo tovarno na lokaciji Gladstone kapacitete 1,5 mio ton. V Jamajki bodo povečali proizvodnjo od 1,45 na 2 mio ton. V Brazilu od 1,4 na 2,3 mio ton. Tudi v Indiji planirajo 1 mio ton dodatnih kapacitet. Rusi in Kitajci napovedujejo večjo proizvodnjo. V Španiji pri San Ciprianu gradijo za evropske razmere velikanski kompleks; sedanjih 220.000 ton bodo povečali na 1,33 mio ton glinice.

"Ko so učenci boljši od učiteljev pomeni, da so učitelji resnično dobri", so zapisali v internem časopisu Hydra. Komentar se nanaša na firmo Slovalko na Slovaškem, ki so jo Norvežani tehnološko in investicijsko pomagali zgraditi. V Profilieu še piše: "Na področju vzdrževanja in informacijske tehnologije, je boljši Slovalco, kot mi doma pri Hydru. Zato spodbujamo naše delavce naj gredo tja in se od njih učijo. Ključna oseba Slovalkovega uspeha je njihov direktor Stefan Tesak. Zaupanje in uspeh je omogočila njegova umirjenost in premišljenost, posebej pa pravilen odnos do sodobne računalniške tehnologije in do mladih strokovnjakov. Od zastarelega aluminijskega konglomerata je naredil sodob-

Za začetek projekta modernizacije Slovalka, ki ga je vodil Hydro Aluminium Technology Sales, lahko štejemo leto 1986. Žametna revolucija 1989 je kljub temu, da je potekala mirno povzročila veliko negotovost. Prvi kilogrami aluminija so pricurjali šele 1995 leta. Nadaljnji cilji so povečanje proizvodnje za 54 peči oziroma 34.000 ton, kar skupaj s pretapljanjem pomeni letno kapaciteto okrog 165.000 ton. Norevžani, ki so bili zraven skozi vse faze, sedanjo situacijo komentirajo takole: "Najtežje je bilo v času vladanja konzervativnega nacionalista Vladimirja Meciara. Sedaj so neodvisni od politične situacije. Poslujejo pozitivno, zato tudi nadaljnje kreditiranje ni sporno." Po zadnjem obisku mi je Šibila prišepnil, da se odlično držijo, toda strah jih je lastninjenja!

Stefana Tesaka bodo Slovaki pomnili, Meciara pa so že pozabili. Nestrpnosti so uničili gospodarstvo in socialno varnost mnogih novo nastalih držav. Kar se proizvajalk aluminija tiče, so na Poljskem in Madžarskem vsaj ohranili proizvodnjo. V Črni Gori zadnje čase s tujim kapitalom oživljajo hudo bolni Kombinat. V sosednji Hrvaški so namesto v svoj TLM investirali v namišljeno državo Hercegovsko. Sedaj, ko so izvolili novo oblast, ki je nasledila moralno in materialno puščavo, Šibeniški aluminij ima možnosti, toda rabijo mnogo sreče. V drugi naši sosedni Avstriji, se je situacija obrnila v drugo smer. Svojega aluminija nimajo toda pri različnih interesih ki jih kažejo do Slovenije je morda tudi naš Talum. Ni se bati, imamo dovolj domačih izkušenj!

Upokojevanje po novem v prehodnem obdobju

Ker je bilo po prvem članku v Aluminiju precej vprašanj "Kdaj se bom lahko jaz upokojil(a)?", vam za primerjavo prikazujem tri različne primere izračuna. Na koncu članka vam v izziv ponujam tabeli, v kateri si lahko tudi sami izračunate približno leto upokojitve. Še prej pa nekaj besed o pokojninski osnovi. (Pripravila Jožica Tumpelj)

Pokojninska osnova za izračun starostne pokojnine je prikazana v tabeli 1. Pokojnina se odmeri od mesečnega povprečja plač, ki jih je posameznik prejel, oziroma zavarovalnih osnov, od katerih so bili plačani prispevki, v katerihkoli zaporednih (v letu 2000 še 10. zaporednih let, od 2008 leta dalje pa 18.letih) zavarovanja po 1.1.1970, ki so za posameznika najugodnejša.

Starostna pokojnina se odmeri od pokojninske osnove v odstotkih, glede na dopolnjeno pokojninsko dobo, in sicer za zavarovalno dobo 15 let, v višini 35% pokojninske osnove za moškega in 38% pokojninske osnove za žensko, nato pa se za vsako nadaljnje leto pokojninske dobe odmerni odstotek poveča za 1,5%. Za 6 mesecev se pokojnina poveča za 0,75%.

Prvi primer prikazuje upokojitev moškega, ki ima na dan 31.12.1999 - 27 let; 9 mesecev delovne dobe in starost 50 let; 8 mesecev.

LETO	Dejanska delovna doba-31.12.	Predpisana pokojninska doba-31.12.	Dejanska starost 31.12.	Minimalna starost 31.12.	Predpisana polna starost 31.12.	Pokojninska osnova za izračun
1999	27;9	40	50;8	58	58	10 let
2000	28;9	40	51;8	58	58;6	10 let
2001	29;9	40	52;8	58	59	11 let
2002	30;9	40	53;8	58	59;6	12 let
2003	31;9	40	54;8	58	60	13 let
2004	32;9	40	55;8	58	60;6	14 let
2005	33;9	40	56;8	58	61	15 let
2006	34;9	40	57;8	58	61;6	16 let
2007	35;9	40	58;8	58	62	17 let
2008	36;9	40	59;8	58	62;6	18 let
2009	37;9	40	60;8	58	63	18 let
2010	38;9	40	61;8	58	63	18 let
2011	39;9	40	62;8	58	63	18 let
2012	40;9	40	63;8	58	63	18 let
2013		40		58	63	18 let

Iz tabele je razvidno, da bi se moški iz primera lahko starostno upokojil leta 2012, ko bo dopolnil starost 63 let in 40 let pokojninske dobe, ki je pri njemu v celoti delovna doba..

Drugi primer:

Ženska ima do 31.12.1999- 24 let; 9 mesecev delovne dobe, stara pa je bila 46 let; 3 mesece in ima dva otroke:

LETO	Dejanska del.doba do 31.12.	Predpisana pokojninska doba	Minimalna starost	Dejanska starost do-31.12.	Predpisana starost	Znižanje v mes. za dva otoka
1999	24;9	35	53	46;3	53	-
2000	25;9	35	53;4	47;3	53;4	1,25
2001	26;9	35	53;8	48;3	53;8	2,5
2002	27;9	35;3	54	49;3	54	3,75
2003	28;9	35;6	54;4	50;3	54;4	5
2004	29;9	35;9	54;8	51;3	54;8	6,25
2005	30;9	36	55	52;3	55	7,5
2006	31;9	36;3	55;4	53;3	55;4	8,75
2007	32;9	36;6	55;8	54;3	55;8	10
2008	33;9	36;9	56	55;3	56	11,25
2009	34;9	37	56;4	56;3	56;4	12,5
2010	35;9	37;3	56;8	57;3	56;8	13,75
2011	36;9	37;6	57	58;3	57	15
2012	37;9	37;9	57;4	59;3	57;4	16,25
2013		38	57;8		57;8	17,5
2014		38	58		58	18,75
2015		38	58		58;4	20
2016		38	58		58;8	20

Ženska bi se lahko upokojila šele leta 2012, ko bo izpolnila predpisano delovno dobo - v navedenem primeru 37 let; 9 mesecev, stara pa bo že več, kot je zakonsko predpisano.

Da ima dva otoka, se ji pri starosti ne bo moglo nič upoštevati, zato bo lahko znižanje starosti za otoka uveljavljala oče otrok.

Starša se o tem, kdo od njiju uveljavlja znižanje starostne meje za vsakega posameznega otroka, sporazumno dogovorita. Če do sporazuma ne pride, je do znižanja upravičen tisti od staršev, ki je v pretežnem delu uveljavil pravico do starševskega dopusta.

Tretji primer:

Prikaz v tretji tabeli je za žensko, ki ima (do 31.12.1999) 28 let; 5 mesecev delovne dobe, stara je 45 let; 4 mesece, ima enega otroka in se je zaposlila s 17. letom.

LETO	Dejanska del.doba do 31.12.	Predpisana pokojninska doba	Dejanska starost do-31.12.	Predpisana starost	Znižanje star. v mes. za enega otroka	zap.pred 18.l.-za 1l
1999	28;5	35	45;4	53	-	-
2000	29;5	35	46;4	53;4	0,5	0
2001	30;5	35	47;4	53;8	1	0
2002	31;5	35;3	48;4	54	1,5	1
2003	32;5	35;6	49;4	54;4	2	2
2004	33;5	35;9	50;4	54;8	2,5	3
2005	34;5	36	51;4	55	3	4
2006	35;5	36;3	52;4	55;4	3,5	5
2007	36;5	36;6	53;4	55;8	4	6
2008	37;5	36;9	54;4	56	4,5	7
2009	38;5	37	55;4	56;4	5	8
2010		37;3		56;8	5,5	9
2011		37;6		57	6	10
2012		37;9		57;4	6,5	11
2013		38		57;8	7	12
2014		38		58	7,5	12
2015		38		58	8	12

V navedenem primeru se bo ženska lahko upokojila leta 2009, ko bo dopolnila starost 55 let; 3 mesece, saj se ji bo od polne starosti odbilo 5 mesecev za enega otroka in 8 mesecev za zaposlitev pred 18.letom (torej 13 mesecev).

Ker bo imela več pokojninske dobe kot je zakonsko predpisano, bo imela višjo odmero pokojnine.

Če boste po prehodnem obdobju imeli daljšo delovno dobo od polne (nad 40 let delovne dobe -moški in nad 38 let delovne dobe-ženske), pred dopolnitvijo starosti 63 let -moški oziroma 61 let ženska, se bo starostna pokojnina povišala in odmerila v vrednosti na naslednji način.

Leto daljše delovne dobe od polne:

Moški	Ženska	Vrednost posameznega leta delovne dobe
41. leto	39. leto	3,0 %
42. leto	40. leto	2,6 %
43. leto	41. leto	2,2 %
44. leto	42. leto	1,8 %
45. leto in vsako naslednje leto	43. leto in vsako naslednje leto	1,5 %

Če znaša daljša delovna doba manj kot eno leto, vendar pa vsaj šest mesecev, se pri

odmeri starostne pokojnine upošteva povečanje v polovični vrednosti navedeni v zgornji tabeli (na primer: 3,0% je za šest mesecev 1,5%).

V izziv vam ponujam naslednji tabeli in vas hkrati spomnim, da se v pokojninsko dobo šteje zavarovalna doba (delovna doba, dokupljena doba, čas brezposelnosti, ko prejema oseba denarno nadomestilo,...) in posebna doba.

Možnost izračuna za MOŠKEGA

LETO	Dejanska delovna doba-31.12.	Predpisana pokojninska doba-31.12.	Dejanska starost 31.12.	Minimalna starost 31.12.	Predpisana polna starost 31.12.
1999		40		58	58
2000		40		58	58;6
2001		40		58	59
2002		40		58	59;6
2003		40		58	60
2004		40		58	60;6
2005		40		58	61
2006		40		58	61;6
2007		40		58	62
2008		40		58	62;6
2009		40		58	63
2010		40		58	63
2011		40		58	63
2012		40		58	63
2013		40		58	63
2014		40		58	63
2015		40		58	63
2016		40		58	63

Možnost izračuna za ŽENSKO

LETO	Dejanska del.doba do 31.12.	Predpisana pokojninska doba	Dejanska starost do-31.12.	Minimalna starost	Predpisana polna starost
1999		35		53	53
2000		35		53;4	53;4
2001		35		53;8	53;8
2002		35;3		54	54
2003		35;6		54;4	54;4
2004		35;9		54;8	54;8
2005		36		55	55
2006		36;3		55;4	55;4
2007		36;6		55;8	55;8
2008		36;9		56	56
2009		37		56;4	56;4
2010		37;3		56;8	56;8
2011		37;6		57	57
2012		37;9		57;4	57;4
2013		38		57;8	57;8
2014		38		58	58
2015		38		58	58;4
2016		38		58	58;8
2017		38		58	59
2018		38		58	59;4
2019		38		58	59;8
2020		38		58	60
2021		38		58	60;4
2022		38		58	60;8

Izobraževanje za kakovost

Narava se nam bo kruto maščevala zaradi vseh malomarnostmi, ki smo si jih privoščili v njej. Iz nje črpamo vse vire, ki jih potrebujemo za življenje, in mnogi izmed njih so količinsko omejeni. Še je čas, da rešimo in ohranimo, kar se ohraniti da, čeprav so podatki o tem, koliko vsega nam bo začelo primanjkovati, alarmantni. A vsaka še tako drobna pozornost je dobrodošla. Najbolje je začeti kar na domačem dvorišču. Tudi tovarniškem.

V Talumu posvečamo ekologiji veliko pozornost že vrsto let. Ničesar več nočemo prepustiti naključju, zato se pripravljamo na sistem ISO 14001 za varovanje okolja, ki nas bo dobesedno prisilil v stalne izboljšave in k spoštovanju zakonodaje. Odslej to ne bo le naloga manjše skupine, ampak skrb vseh, zato smo se začeli učiti, kako vzpostaviti sistem varovanja okolja. Kdo pa si še lahko privošči ostati onesnaževalec okolja in uničevalec naše skupne prihodnosti? Kvaliteta okolja in zaščita človekovega zdravja sta področji, ki ju je treba jemati vse resneje, zato ni naključje, da sodi v sam integralni del vodenja v podjetjih, kjer mora imeti vso podporo vodstva in tudi zaposlenih, ki jim je potrebno na primeren način predstaviti cilje in program za njihovo uresničevanje. Zato je potrebno izobraževanje, s katerim smo v Talumu že začeli in povabili sodelavce, ki so pri svojem delu neposredno pove-

zani s okoljskimi vidiki, za katere menimo, da so pomembni pri vzdrževanju sistema varstva okolja.

Prvih dveh predavanj se je udeležilo 39 sodelavcev. Seveda bomo s predavanji nadaljevali. Zanimivo, da je že na prvem srečanju nekdo od udeležencev zapisal, da bi se s to tematiko moralo seznaniti čimveč zaposlenih.

Usposabljanje sta opravila dr. Marko Homšak, sicer vodja delovne enote Zagotavljanje kakovosti, ki že vrsto let posveča posebno skrb ekologiji, lani pa je opravil tudi izpit za zunanjske presojevalce sistemov za varovanje okolja in Janez Šterbal, ki je kot vodja službe za varstvo pri delu opozoril predvsem na nevarnosti pri delu ter tveganja in ocenitev le teh, ter predstavil novosti iz zakonodaje, ki govori o varnosti in zdravju.

V aktivnosti za pridobitev certifikata ISO 14001 je vključeno tudi izobraževanje

Tudi v Talumu ...!

notranjih presojevalcev. Februarja smo imeli dvodnevni seminar s preizkusom znanja. Sodelovalo je 22 naših sodelavcev, večina notranjih presojevalcev

sistema ISO 9001, ki so opravili izpit in dobili potrdila.

Vera Peklar

Potop v čarobni svet

Vilko Koderman

Med nami živijo in delajo, a ne vemo, da so junaki višin, globin, teh ali onih športnih aktivnosti pri katerih nam včasih zastane dih. Njim pa je to, kar počno, nepopisno zadovoljstvo. Predstavljamo vam potapljača Vilka Kodermana

Od malega je užival v vodi. Kot otrok je imel srečo, tako pravi sam, da so ga vsako leto poslali v Punat. Počitnice v koloniji so bile eno samo raziskovanje. Užitek zanj in mora za vzgojiteljice. Vedno ga je bilo potrebno iskati, ker je odplaval predaleč. Lepote morja so se mu pokazale v novi podobi, ko je našel pozabljeno masko, ki je smela ostati njegova. Vedel je, kje je mivka, kje domujejo hobotnice, kje so rakci in školjke. Ponašal se je z najlepšimi školjkami. Za razstavo, za postavljanje pred dekleti, za darilo. Vse je bilo nepopi-

sna sreča in veselje. In ponos.

Potem so prišla leta pubertetniških junastev, ki jih je posvečal drugim rečem. Pri dvaindvajsetih se je zaljubil, poročil, postal oče dveh sinov in za potapljanje ni bilo časa.

Pred dvema letoma pa se je začelo zares. Žena je vedela, kako zelo si želi na tečaj, spodbujala ga je, naj se vendar odloči in tudi otroka sta bila navdušena. Vpisal se je v potapljaško šolo v Mariboru, ker ni vedel, da bi to lahko storil tudi na Ptuj. Najprej je opravil tečaj in izpit v Mariboru in kasneje še enega v drugi potapljaški šoli in se včlanil na Ptuj.

Zakaj se pravzaprav nekateri ukvarjajo s športi, ki se včasih zdijo izzivanje narave? "Če upoštevamo vse naravne zakonitosti, ni izzivanje. Potapljačev je več vrst: avturisti, takšni, ki hočejo s tem kaj zaslužiti, in potapljači s srcem. Jaz se prištevam k slednjim. Pri meni prevladuje želja po opazovanju narave. Uživanje v drugačnem svetu. Tam ni, kot tukaj na površju. Podvodni svet je nepopisno lep, tam je tišina, ki se je ne da opisati z besedami. Glejte, če bom sedel v parku, bom slišal avtomobile, razne glasove, ki me bodo motili, podvodni svet pa je v tišini. To so nepopisni užitki."

Prosto potapljanje sodi med nevarnejše športne aktivnosti, kjer je vse odvisno od

človeka, torej potapljača. Uspeh je odvisen tudi od njegove psihične pripravljenosti. Strah in panika sta lahko usodna, kakor tudi precenjevanje in objestnost. Zato je potrebno znanje. V Sloveniji je več šol potapljanja, kjer tečajniki opravijo preizkus znanja in dokažejo, da so sposobni obvladovanja osnovnih elementov prostega potapljanja. Seveda je potrebno to znanje obnavljati, zato se potapljači iz kluba družno odpravijo na morje, kajti eno od pravil je, da se nikoli ne potaplja sam. Vilko Koderman pravi, da je najbolje če imaš prijatelja, torej človeka, ki mu zaupaš, da te ne pustil na cedilu, kadar bi šlo kaj narobe. Ker je morje predaleč, so za vaje tudi bazeni, kjer sodeluje tudi inštruktor.

Čeprav je voda človekov praelement, saj se je prav iz njega na zemlji razvilo življenje, mu je to okolje tuje, zato se mu mora prilagoditi. Za gibanje pod vodno gladino potrebujemo posebno opremo, kamor prištevamo potapljaško masko, dihalno in plavuti. To je najosnovnejše. Vsak potapljač pa ima seveda tudi potapljaško obleko, ki ga ščiti pred temperaturnimi spremembami. Vilko Koderman se spominja hladnih šest stopinj, ki jih je imelo morje v Piranu, ko je opravljal potapljaški izpit. Ta dan si je zapomnil tudi po tem, kako je moral ravno na izpitu pokazati, da se tudi v izrednih primerih pod vodo ne zmede. Eden od potapljačev, prav tako na izpitu, mu je namreč po nerodnosti zbil masko.

Za lažji potop uporabljajo potapljači tudi pas z utežmi, ki morajo biti enakomerno razporejene. Nepogrešljiv je potapljaški nož, ki ga uporabi v primeru, če se zaplete v mrežo, vrvi, ali kakšno drugo prepreko. Ali sreča morskega psa? "Nisem ga še srečal. Naše morje je dokaj varno morje. Potapljam se tam, kjer teh nevarnosti ni. Nikoli pa se ne ve, s kom se bom srečal. Včasih so nevarnejše od morskih prebivalcev skalne razpoke in votline, nenaadni tokovi in seveda plovila (čolni, jadralne deske) na morju." Zato pa je nujna potapljaška boja, da se že od daleč vidi, kje so se potapljači spustili v morje.

Potapljanje se je možno tudi v rekah, ki imajo mnoge pasti, jezerih in še kje. Pa tudi v navadni mlaki, zato so potapljači dobrodošli pri raznih ekoloških akcijah. Vilko Koderman se jih udeležuje. Dobro znana pa so mu tudi jezera na golfu v Ptuj, kjer potapljači ptujskega kluba pobirajo žogice.

"Najlepše od vsega je morski potop. Svet tam spodaj je tako prijazen in tako lep. Ne pretiravam, nočem čez rob, upoštevam pravila, spoštujem podvodni svet, saj sem tam le gost. Zavedam se, da imam družino, ki me spodbuja in spremlja. Fanta odlično plavata. Mislim, da bosta potapljača".

Vera Peklar

